

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 30.12.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

Випуск 33, 2005. Наукові записки РДГУ.

- перенос цих властивостей або якостей на об'єкт творчості.

При організації та проведенні занять з конструювання та моделювання одягу необхідно враховувати, що на всіх етапах проектування, теоретична й практична робота може будуватися по єдиній проектній методиці:

- 1) осмислення проблемної ситуації;
- 2) допроектний аналіз;
- 3) визначення принципів і засобів рішення задач;
- 4) формування формального образу;
- 5) аналіз проектної ситуації;
- 6) ескізний пошук принципових рішень;
- 7) проектне пропрацювання.

На підставі проведеного аналітичного дослідження можна зробити висновок, що, використовуючи образно-асоціативні підходи в процесі проектування одягу, які вдосконалюють теоретичні та практичні основи розробки композиції моделі різного призначення. Вони, у свою чергу, розвивають у студентів образне мислення, фантазію, вдосконалюють смак та творчі здібності, сприяють знаходженню нетрадиційних шляхів вирішення творчих завдань проектування, подолання психологічної інверсії, а, також надають професійні навички та знання, необхідні для художнього проектування костюма, розвитку сучасного напрямлення моди та моделювання одягу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бердник Т.О., Неклюдова Т.П. Дизайн костюма. – Ростов н/Д: „Феникс”, 2000. – 448 с.
2. Горбачева Л.М. Мода XX века: от Поля Пуаре до Эммануэля Унгаро. – М.: ГИТИС, 1996.
3. Ермилова В.В., Ермилова Д.Ю. Моделирование и художественное оформление одежды. – М.: Мастерство; Издательский центр „Академия”; Высшая школа, 2000. – 184 с.
4. Козлова Т.В. Основы теории проектирования костюма. – М.: ЛЕГПРОМБЫТИЗДАТ, 1988. – 350 с.
5. Рачицкая Е.И., Сидоренко В.И. Моделирование и художественное оформление одежды. – Ростов н/Д: „Феникс”, 2002. – 608 с.

***Резюме.** В статье рассматривается проблема подготовки будущих учителей трудового обучения к использованию образно-ассоциативного подхода в проектировании одежды. Произведен анализ последовательности творческого процесса над проектом с использованием источников творчества.*

***Ключевые слова:** образ, ассоциация, художественное проектирование, творческий источник, композиция костюма, методы формообразования.*

***The summary.** In the article discussed the problem of training of future teacher of working education for using imaginative and associative approach in designing clothes. The analysis made in consistency of art process on project with using sources of art.*

Одержано редакцією 26.10.2005.

УДК: 373.6: 371.3

М.С. ЯНЦУР, Н.В. СИМОНОВИЧ

ИНДИВИДУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ УЧНІВ 8-9 КЛАСІВ КОНСТРУЮВАННЮ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИХ ЗАВДАНЬ

***Резюме.** У статті розглядаються питання індивідуалізації процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі рівневих диференційованих завдань.*

***Ключові слова:** індивідуалізація навчання, диференціація навчання, різномірні інструкційні картки, конструювання швейних виробів.*

Сучасний етап розвитку освіти в нашій країні можна назвати перехідним. Відбувається трансформація традиційної освіти в особистісно-орієнтовану. Головним ціннісним орієнтиром сучасного навчання стає особистість учня. Переорієнтація суспільної свідомості щодо розвитку особистості порушує питання про необхідність навчання кожного учня на доступному йому рівні розумового розвитку. Одним із шляхів підвищення ефективності навчального процесу виступає індивідуалізація навчання [1].

Поняття „індивідуалізація” вже давно ввійшло в педагогічну термінологію. Протягом XX століття увага до проблеми індивідуалізації навчання у вітчизняній педагогіці зростала в період значних змін у житті суспільства - у 20 - 30-і, 50 - 60-і, 80 - 90-і роки. Надзвичайно актуальними вони залишаються і на початку XXI століття, коли відбувається впровадження стандартів навчання у загальноосвітній школі [2].

У дослідженнях В.А. Крутецького, М.В. Ляховицького, С.Ю. Ніколаєва, І.Г. Унт та інших вчених педагогів, індивідуалізація навчання трактується як максимальне наближення процесу навчання до оптимальної моделі, коли кожен учень працює у зручному для нього темпі, манері, що відповідають його загальній підготовці, здібностям, обсягу оперативної пам'яті, рисам характеру та емоційному стану.

У трудовому навчанні питання індивідуалізації та диференціації досліджували Г.В. Терещук, І.С. Волощук, Г.Є. Левченко, С.Л. Мірський та інші [6; 8; 9; 12]. Ми поділяємо концепцію дослідників про те,

що індивідуалізація навчання ґрунтується на диференціації. І як справедливо відмічає Г.В.Терещук, індивідуалізація є метою, а диференціація виступає засобом її досягнення. Вона передбачає широке коло педагогічних впливів, вибір методів, прийомів, темпу навчання відповідно до рівня попередньої підготовки, рівня розвитку здібностей учня, врахування індивідуальних особливостей, вибір найдоцільніших засобів розвитку інтелектуальної активності дітей [13].

У процесі трудового навчання індивідуальні відмінності учнів проявляються дуже широко. Вони відзначаються рівнем і динамікою розвитку пізнавальних інтересів, технічного мислення, просторової та творчої уяви, сенсомоторних (чуттєво-рухових) якостей, координацією рухів, точністю рухових дій і м'язових зусиль, окоміром, творчою кмітливістю, здатністю до нестандартних дій і пошуку оригінальних технічних рішень[11].

Зрозуміло, що в реальному навчальному процесі врахувати всі можливі варіанти індивідуальних особливостей учнів неможливо. З методичної точки зору для спрощення індивідуального підходу доцільно використовувати групування учнів за схожими параметрами їхніх задатків, інтересів та здібностей.

Протягом останніх 30-ти років одне з центральних місць у трудовій підготовці дівчат займає вивчення технології виготовлення швейних виробів. Конструювання та моделювання є основними процесами, що визначають якість одягу на стадії проектування. Конструювання швейних виробів вважається однією з найважливіших та найважчих тем предмету „Трудове навчання” в основній школі.

Аналіз навчально-методичної літератури та досвіду роботи шкіл приводить до висновку, що навчання учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів різних типів основам конструювання швейних виробів відбувається за методикою, яка базується на пояснювально-ілюстративному та репродуктивному методах, фронтальній формі організації навчання (Н.С. Биковченко, Л.В. Мельникова, Д.С. Орокбаєва, Л.В. Осипова, Т.Д.Оторова, Т.Б. Фрідман та інші) і безваріативному змісті навчального матеріалу з конструювання виробів.

Існуюча методика навчання учнів 8-9 класів основам конструювання швейних виробів зберігає орієнтацію на “середнього” учня та інформаційно-репродуктивну діяльність у єдиному темпі, визначеному вчителем. Її застосування в умовах класно-урочної системи навчання призводить до того, що не всі учні на належному рівні засвоюють навчальний матеріал, втрачають інтерес до конструювання виробів, а процес оволодіння конструкторськими знаннями та вміннями набуває формального характеру. Результат навчання учнів основам конструювання швейних виробів має виняткове значення, адже він є фундаментом конструкторської підготовки школяра. Без міцно сформованих умінь та навичок з побудови креслень, достатнього розвитку конструкторського мислення та просторової уяви подальше професійне навчання школярів значно ускладнюється. В умовах розбудови національної системи освіти методика навчання має відповідати соціально-економічним перетворенням, що відбуваються в нашому суспільстві. Сучасний стан школи і педагогіки висуває на порядок денний проблему розробки та впровадження в практику школи методики навчання учнів основам конструювання швейних виробів, спрямованої на особистість дитини [5].

У процесі вивчення видів та форм індивідуалізації, що найкращим чином допомогли б нам досягти поставленої мети, перевагу було надано рівневим диференційованим завданням. Застосування цієї форми індивідуалізації в шкільній практиці передбачає навчання за однією програмою і засвоєння її учнями в залежності від здібностей, навчально-пізнавальних можливостей, інтересів і т.д. на різних рівнях, але не нижче рівня обов'язкової підготовки для конкретної вікової групи школярів. Це дозволяє учневі обирати обсяг та глибину засвоєння навчального матеріалу, коригувати своє навчальне навантаження [1; 3; 4; 7].

Процес оволодіння конструкторськими знаннями через побудову креслення основи виробу починається у 5-му класі із вивчення первинних елементів конструювання. Тому, на нашу думку, на початку цього процесу є дуже важливим створення однакових стартових умов для всіх учнів. Це допоможе виявити задатки кожного школяра, визначити готовність дитини до подальшої конструкторської діяльності.

Конструювання фартуха у шостому класі ще не викликає труднощів, оскільки у порівнянні з кресленням виробу 5-го класу спостерігається підвищення рівня складності лише за рахунок збільшення обсягу роботи (замість побудови одного прямокутника, здійснюється побудова кількох прямокутників). Перші проблеми виникають при побудові креслення виробу у 7-му класі, коли розпочинається виготовлення легкого жіночого одягу. Пов'язані вони із ускладненням виду виробу, необхідністю побудови більш точної розгортки його деталей, з використанням більшої кількості вимірів фігури. Чергова зміна конструкції виробу у 8-9-му класах призводить до подальшого розвитку згаданих вище проблем. Тому, на нашу думку, більш доцільним буде навчання учнів 5-6 класів основам конструювання швейних виробів здійснювати за однорівневим змістом навчального матеріалу, а починаючи з 7-го класу вводити до змісту двох рівнів складності, а у 8-9 класах - трьох. Тобто при побудові креслення основи плечового виробу з урахуванням пізнавальних нахилів учнів та їх індивідуальних можливостей виконувати розрахунки і побудову креслень, використовуючи три рівня складності – основного, підвищеного та спрощеного.

Зміст методики конструювання швейного виробу до кожного рівня складності ми пропонуємо записувати за *алгоритмом побудови креслення виробу*. Алгоритм у навчально-пізнавальному процесі являє собою чіткий опис прийомів мислення, послідовність розумових операцій, спрямованих на розв'язування завдання. Алгоритмічні приписи сприяють цілісному і мотивованому сприйманню навчального матеріалу, дають змогу більш чітко виділяти вимоги до його засвоєння, організувати рівневу роботу, яка створює компенсуючі умови (зменшення кількості допоміжних ліній, точок, введення констант тощо) для слабших учнів

і можливість успішного навчання тих, хто здатен учитися з випередженням. Це дає змогу організувати навчання на етапі сприймання нового матеріалу одночасно на різних рівнях складності і забезпечити отримання кожним учнем нових знань та вмінь на доступному йому рівні.

Зміст побудови креслення основи виробу до кожного рівня складності зручно подавати у вигляді індивідуальної інструкційної карти. При цьому зберігається послідовність побудови, літерне позначення точок і ліній. Частково змінюються розрахункові формули і побудова окремих ліній, що збільшує точність побудови креслення і якість посадки виробу на фігурі. В кінцевому результаті це сприятиме реалізації завдань естетичного виховання і формування культури праці.

Нижче наведено зразки різнорівневих інструкційних карт з побудови базисної сітки основи плечового виробу (див. табл. 1, 2, 3).

Алгоритми побудови базисної сітки основи плечового виробу (рівневі інструкційні картки)

Таблиця 1

Інструкційна картка №1 (спрощений рівень)

№ з/п.	Буквене позначення	Назва відрізків та точок	Розрахункова формула	Розрахунок на типову фігуру (см)
1.	A0a1	1. Ширина сітки	1. $CrIII+Пг+0,5$	1. $48+5+0,5=53,5$
2.	A0a	2. Ширина спинки	2. $Шс+Пшс$	2. $18+1+0,5=19,5$
3.	a1a2	3. Ширина пілочки	3. $0,5 Шг+(CrII-CrI)+1$	3. $17+(50-45,5)+1=22,5$
4.	aa2	4. Ширина пройми	4. $A0a1 - (A0a+ a1a2)$	4. $53,5-(19,5+22,5)=11,5$
5.	A0Г	5. Глибина пройми	5. $0,5Дст+2,5$	5. $0,5*41,5+2,5=24$
6.	A0Т	6. Рівень лінії талії	6. $Дст+0,5$	6. $41,5+0,5=42$
7.	ТБ	7. Рівень лінії стегон	7. 16...18	7. 16...18

Таблиця 2

Інструкційна картка №2 (підвищений рівень)

№з /п	Буквене позначення	Назва відрізків та точок	Розрахункова формула	Розрахунок на типову фігуру
1.	A0a1	1. Ширина сітки	1. $CrIII+Пг+0,5(ТТ1)$	1. $48+5+0,5*1=53,5$
<p>ТТ1 – відвод лінії середини спинки на рівні талії = 1см. <i>Примітка:</i> 1. Для перегинистих фігур ТТ1 зменшують, а для сутулих збільшують на 0,5см. 2. Для фігур зі збільшеною випуклістю сідниць середню лінію спинки на рівні талії не відводять/</p>				
2.	A0a	2. Ширина спинки	2. $Шс+Пшс+0,5(ТТ1)$	2. $18+1+0,5*1=19,5$
3.	a1a2	3. Ширина пілочки	3. $Шг+(CrII-CrI)+1$	3. $17+(50-45,5)+1=22,5$
4.	aa2	4. Ширина пройми	4. $A0a1 - (A0a+ a1a2)$	4. $53,5-(19,5+22,5)=11,5$
5.	A0Г	5. Глибина пройми	5. $0,5Дст+2,5$	5. $0,5*41,5+2,5=24$
6.	A0Т	6. Рівень лінії талії	6. $Дст+0,5$	6. $41,5+0,5=42$
7.	ТБ	7. Рівень лінії стегон	7. $0,5Дст-2$	7. $0,5*41,5 - 2=18,5=19$
8.	A0Н	8. Довжина виробу	8. Дв	8. бажана

Таблиця 3

Інструкційна картка №3 (основний рівень)

№з /п	Буквене позначення	Назва відрізків та точок	Розрахункова формула	Розрахунок на типову фігуру
1.	A0a1	1. Ширина сітки	1. $CrIII+Пг+0,5(ТТ1)$	1. $48+5+0,5*1=53,5$
<p>ТТ1 – відвод лінії середини спинки на рівні талії = 1см.</p>				
2.	A0a	2. Ширина спинки	2. $Шс+Пшс+0,5(ТТ1)$	2. $18+1+0,5*1=19,5$
3.	a1a2	3. Ширина пілочки	3. $Шг+(CrII-CrI)+1$	3. $17+(50-45,5)+1=22,5$
4.	aa2	4. Ширина пройми	4. $A0a1 - (A0a+ a1a2)$	4. $53,5-(19,5+22,5)=11,5$
5.	A0Г	5. Глибина пройми	5. $0,5Дст+2,5$	5. $0,5*41,5+2,5=24$
6.	A0Т	6. Рівень лінії талії	6. $Дст+0,5$	6. $41,5+0,5=42$
7.	ТБ	7. Рівень лінії стегон	7. $0,5Дст-2$	7. $0,5*41,5 - 2=18,5=19$

В основу розробки різнорівневого змісту навчального матеріалу покладено вимогу: всі учні мають оволодіти базовими конструкторськими знаннями та вміннями за час, передбачений програмами з трудового навчання. Вихідним моментом розробленої нами методики навчання, як і методики повного засвоєння, є

загальна установка, якою має перейнятися вчитель-практик: всі учні класу здатні засвоїти навчальний матеріал з конструювання швейних виробів; його завдання – правильно організувати навчальний процес аби надати їм таку можливість. Одним із найважливіших критеріїв повного засвоєння матеріалу з основ конструювання швейних виробів виступає самостійно побудоване креслення основи швейного виробу у масштабі 1:1 на себе.

Особливістю методики навчання учнів конструюванню швейних виробів на основі рівневої диференціації є вільний добір основних елементів навчального процесу. При використанні вчителем однорівневого змісту навчального матеріалу застосовуються індивідуальні інструкційні карти відповідного рівня складності, а при використанні різнорівневого змісту обираються засоби навчання декількох рівнів складності. Все це дозволяє створити для всіх учнів оптимальні умови навчання й розвитку відповідно до їх пізнавальних можливостей. Кожен школяр у своїй навчальній діяльності на уроках трудового навчання зможе оволодіти основами конструювання швейних виробів і спробувати себе в ролі „закрійника” або „конструктора”.

Для перевірки можливості реалізації індивідуального підходу до учнів на основі рівневих завдань при конструюванні швейних виробів нами була проведена експериментальна робота з учнями 9-х класів ЗОШ №28 м. Рівне. У експерименті приймали участь 1 експериментальна та 1 контрольна групи (дівчата).

Учні експериментальної групи займалися за розробленою нами методикою з використанням різнорівневих інструкційних карт. Учні контрольної групи займалися за типовою методикою навчання конструюванню плечового виробу. В контрольній та експериментальній групі постійно велись спостереження за процесом навчання та виконанням практичних робіт.

Для перевірки ефективності розробленої нами методики була проведена перевірна практична робота з конструювання плечового виробу в експериментальній та контрольній групах. Вивчення рівня сформованості практичних вмінь проводилось у такій послідовності: визначення мети практичної роботи, встановлення основних пунктів виконання роботи, які будуть спостерігатися та оцінюватись протягом всього ходу виконання завдання, спостереження за ходом роботи школярів з наступною його фіксацією, аналіз та оцінка виконаної роботи, з'ясування типових помилок та можливих причин їх виникнення.

Перевірною практичною роботою нами були обрана робота, яку, згідно програми трудового навчання [10], виконують учні під час вивчення теми „Конструювання плечового виробу”: перед учнями стояло завдання побудувати креслення сукні прилягаючого силуету в масштабі 1:1 на себе.

Показниками ефективності розробленої нами методики реалізації індивідуального підходу до учнів на заняттях з обслуговуючої праці при навчанні їх основам конструювання швейних виробів виступали наступні критерії: успішність учнів, у 12-бальній системі, середній бал ($\bar{X}$), дисперсія (D), середньоквадратичне відхилення (σ) та коефіцієнт варіації (V), а також коефіцієнт t-Стюдента.

У таблиці 4 наведені результати виконання перевірконої практичної роботи учнями контрольної та експериментальної груп, які розраховані за середніми балами, дисперсією, середньоквадратичним відхиленням та коефіцієнтом варіації.

Таблиця 4

**Результати виконання перевірконої практичної роботи в
контрольній та експериментальній групах (IX кл.)**

Групи	Бали	К-ть учнів, що отримали бали	Середній бал X	Дисперсія D	Середньо- квадратичне відхилення σ	Коефіцієнт варіації V
9К	10	2	7,6	2,1	1,4	19,1
	9	2				
	8	4				
	7	4				
	6	3				
5	1					
9Е	10	3	8,3	1,29	1,1	13,3
	9	5				
	8	5				
	7	3				
	6	1				
5	0					

Як видно з таблиці 4 середній бал учнів за виконання практичної роботи у експериментальній групі вищий ніж у контрольній (відповідно 8,3 та 7,6), а коефіцієнт варіації (V) у експериментальній групі менший ніж у контрольній: $V_e = 13,3$ і $V_k = 19,1$. За формулою коефіцієнта Стюдента ми визначили експериментальний ефект проведеного нами дослідження. У нашому випадку $t_{ст.} = 2,16$. Оскільки дієвість експерименту є значима у випадку, коли $t_{ст.} > 2$. то можна вважати, що розроблена нами методика з реалізації індивідуального підходу до учнів 8-9 класів на основі диференційованих завдань на уроках обслуговуючої праці при конструюванні швейних виробів є ефективною.

Застосування різномірного змісту навчального матеріалу сприяло вихованню в учнів основ культури праці, наполегливості, працелюбності і віри в свої сили. Це допомагало їм виконувати посилену навчальну роботу і відчувати задоволення від маленького відкриття. Далі поступово формувалися старанність, вимогливість до себе, бажання випробувати і реалізувати свої розумові сили в різних видах трудової діяльності.

Розроблена нами методика індивідуалізованого навчання учнів основам конструювання швейних виробів може застосовуватися у навчально-виховному процесі малокомплектної школи, де на одному уроці вчать школярі різного віку, а також за умови формування груп з учнів паралельних або наступних класів для проведення уроків трудового навчання. Зрозуміло, що вона потребує постійного вдосконалення, особливо в плані використання сучасних інтерактивних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. Гуманізація і демократизація освіти. // Освіта і управління. – 1997. – Том 1 №2. – С. 21-36
2. Барабаш В.П., Євдокімов В.І. Індивідуальний підхід до учнів в умовах проблемного навчання. / Питання проблемного навчання. – К.: Рад. шк., 1978. – С. 108-122
3. Бугайов О.І. Диференціація навчання у сучасній середній школі. // Рад. школа. – 1991. - № 8. – С. 7-15
4. Бурак В.К. Диференціація навчання на уроці. // Радянська школа. – 1990. – № 3. – С. 58-64
5. Васенок Т.М. Урахування вікових особливостей учнів при виборі методики конструювання плечових виробів. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2000. – № 2. – С. 5-11
6. Волощук І.С., Левченко Г.Є. До питання про інтеграцію і диференціацію у трудовому навчанні. // Рідна школа. – 1991. – № 11. – С. 73 - 75
7. Дейкун Д.І. Диференціація навчання: пошук оптимального варіанта. // Рад. освіта. – 1990. – травень. – № 35.
8. Левченко Г.Є., Терещук Б.М. Трудове навчання. Технічна праця : Робочий зошит для 5 класу. – К.: Махаон України, 1998. – 98 с.
9. Мирський С.Л. Индивидуальный подход к учащимся вспомогательной школы в трудовом обучении. – М.: Педагогика, 1999. – 163 с.
10. Програми для середніх закладів освіти. Трудове навчання 5-7 кл. – К.: Педагогічна думка, 2002. – 240 с.
11. Сігула Т. Диференційовані завдання як спосіб індивідуального підходу до учнів. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №4. – С.23 – 26
12. Терещук Г. Теоретико-методичні аспекти індивідуалізації трудового навчання. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2004. – №3. – С.3 – 11.
13. Унт И.Е. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М.: Педагогика. – 1990. – 192 с.

Резюме. В статті розглядаються питання індивідуалізації процесу навчання учнів 8-9 класів при конструюванні швейних виробів, засновані на рівневих диференційованих завданнях.

Ключевые слова: індивідуалізація навчання, диференціація навчання, рівневі інструкційні картки, конструювання швейних виробів.

The summary. The article considers the problem of the individualization process to training of pupils 8-9 forms to the design of clothes with the use of many – leveled tasks.

Key word: individualization to training, differentiation to training, many – leveled instructions card, the design of clothes.

Одержано редакцією 21.11.2005.

УДК: 378.514.18:004(075.8)

Ю.В. ФЕЩУК

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

Резюме. Сучасний рівень інформаційних технологій відкрив перед суспільством нові горизонти на полі освітньої діяльності вищої школи, та при цьому поставив і нові задачі. Рішення однієї з них – автор детально розглядає в даній статті.

Ключеві слова: інформаційні технології; нарисна геометрія, інженерна та комп'ютерна графіка; графічна підготовка; графічна діяльність; професійна підготовка; просторове мислення.

На сучасному етапі розвитку суспільства, що характеризується бурхливим впровадженням в усі сфери буття новітніх інформаційних технологій і найскладнішої техніки, а також швидкими темпами оновлення засобів виробництва, ефективність соціально-економічних перетворень залежить у першу чергу від кадрового забезпечення, від наявності спеціалістів, у яких висока кваліфікація поєднується з широкою ерудицією, значним творчим потенціалом. Саме тому головним напрямом подальшого удосконалення системи освіти має бути створення необхідних умов для формування творчої особистості, що здатна вирішувати складні завдання у нестандартних обставинах, гнучко та самостійно використовувати набуті знання у різних життєвих та виробничих ситуаціях. Пріоритетним для сучасної вищої школи стає підвищення рівня реалізації творчих здібностей студентів, що визначається перш за все необхідністю комплексного розвитку всіх компонентів

З М І С Т

<i>Постоловський Р.М.</i> До двадцятиріччя кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки.....	3
<i>Янцур М.С.</i> Перспективи реформування трудової підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів	4
<i>Кирильчук Ю.В.</i> Проблеми підготовки вчителя освітньої галузі „Технологія”	10
<i>Мегем Є.І.</i> Визначення компонентів системи методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з проектно-технологічної діяльності	13
<i>Разумна Г.І.</i> Навчальний предмет як засіб естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання	17
<i>Тюска В.Б.</i> Проблема творчості майбутнього педагога у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	20
<i>Шутяк В.Г.</i> Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні молодших школярів	23
<i>Літковець О.Д.</i> Психолого-педагогічні умови формування графічних вмінь в учнів початкових класів	29
<i>Кашуба О. М.</i> Організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття й передачі інформації у початкових школах Німеччини.....	34
<i>Хоронжевський О.М., Янцур М.С.</i> Сформованість знань з культури праці та гігієнічної культури в учнів основної школи.....	38
<i>Войтко А.І.</i> Професійні проби як засіб підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії.....	43
<i>Саух О.М.</i> Особистісні умови професійного самовизначення.....	45
<i>Ковальська Н.М.</i> До проблеми формування готовності старшокласників до свідомого вибору професії в сфері менеджменту	51
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р.</i> Професійна спрямованість учнів 9-х класів північно-західного регіону України.....	54
<i>Парховнюк Г. О., Сингаївський Д.В.</i> Формування готовності до професійної діяльності старшокласників з використанням дидактичного комп’ютерного середовища.....	60
<i>Шкворець О.В.</i> Особливості використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу.....	62
<i>Янцур М.С., Симонович Н.В.</i> Індивідуалізація процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі диференційованих завдань	65
<i>Фешук Ю.В.</i> Шляхи розвитку просторового мислення студентів за допомогою комп’ютерної графіки	69
<i>Войтко А.І.</i> Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи з учнями в процесі педагогічної практики.....	71
<i>Бордюк Н.А., Бордюк М.А.</i> Педагогічні особливості вивчення фундаментальних дисциплін студентами спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання” в умовах нового освітнього простору	73
<i>Дем’яненко Т.П.</i> Шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.....	77
<i>Пшеничний В.В.</i> Методика навчання студентів розробці конструкторської документації за монопроекцією	80
<i>Федчишин Н.О.</i> Виховуюче навчання в контексті педагогічної теорії І.Ф. Гербарта	81
<i>Васильченко Г.Ю.</i> Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищих педагогічних навчальних закладах	84
<i>Носова І.О.</i> Деякі аспекти професійної адаптації майбутніх вчителів трудового навчання.....	88
<i>Парасюк І.А.</i> Проблеми національно-громадянського виховання студентів	91
<i>Петрук Є.О.</i> Педагогічні коледжі технічного спрямування та стан графічної підготовки в них	95
<i>Козяр М.М.</i> Шляхи вдосконалення графічної освіти студентів в умовах застосування інформаційних технологій	98
<i>Мазурок В.Г.</i> Педагогічні умови формування в студентів системи понять еколого-економічного змісту	103
<i>Набочук Ю.К., Павлова Н.С.</i> Управління розумовою діяльністю школярів на уроках інформатики	112
<i>Білінська В.Л.</i> Роль шкільного садівництва і городництва в навчально-виховному процесі початку ХХ століття	116
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні ідеї та досвід М.І. Різоля в контексті розвитку українського баянного мистецтва	120
<i>Герасименко О.А.</i> Освітні заклади на Волині ХVI – ХVIII століть	125
<i>Маццишина З.А.</i> Виховні аспекти декоративно-прикладного мистецтва в педагогічній думці України початку ХХ століття.....	128
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний принцип системності.	132
<i>Відомості про авторів</i>	136

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Лазарчук В.В., Зброжек Д.Г.

Здано до набору 12.11.2005 р. Підписано до друку 30.12.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,18. Обл. вид. арк. 21,49. Замовлення № 13/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.** Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20